

**A FIZETÉSI KÁRTYA ÜZLETÁG
MAGYARORSZÁGON**

(2006. év)

**Készítette: Pénzforgalom és emissziószervezés
Keszty-Harmath Zoltánné**

Bevezetés

Bankkártyák számának alakulása

- A bankkártyák számának növekedési üteme 11% volt a 2006-os évben. A kibocsátott kártyák száma meghaladta a nyolc milliót (8,2 millió); a nem banki kibocsátású üzemanyag kártyákkal együtt 8,7 millió.
- Huszonöt bank (és a bankkártya kibocsátásban hozzájuk csatlakozott takarékszövetkezetek) valamint egy pénzügyi vállalkozás bocsát ki bankkártyát.
- Az összes kártyán belül folyamatosan csökken a debit kártyák részaránya 80% (86% volt a megelőző évben), számuk 6,6 millió. Másfélszeresére nőtt egy év alatt és elérte az 1,6 millió darabot a credit kártyák száma, arányuk (14%-ról) 19%-ra emelkedett. Egy százalékot tesz ki a charge termékek részesedése, számuk mindössze 20 ezer.
- Ebben az évben jelent meg hazánkban a többfunkciós kártya konstrukció, amely azt jelenti, hogy fizikailag egyetlen kártya használható például debit kártyaként is és credit vagy charge kártyaként is.
- 13% a co-branded és affinity kártyák részaránya (5% volt a megelőző évben), számuk 1,6 millió.
- A 2006-ös év végén a kártyák 23%-a EMV chip-pel volt ellátva (18% volt egy évvel korábban).

Bankkártya elfogadói hálózatok

- Egyenletes ütemben nőtt az elmúlt öt év során az ATM-ek darabszáma, 2006 végén 3 810 volt. Az elektronikus módon történő készpénzfelvételt segíti még a bankfiókokban és a Magyar Posta kirendeltségein felszerelt 10 051 elektronikus POS berendezés (2%-uk EMV chip olvasására is alkalmas).
- Jelentősen, 34%-kal nőtt az elmúlt évben a Visa és MasterCard védjeggyel ellátott kártyákat elfogadó kereskedelmi egységek száma, 26 712 üzletben lehet Visa és MasterCard kártyával fizetni. Az elfogadó bank váltás miatt átmenetileg lecsökkent Amex elfogadóhelyek száma közel a duplájára emelkedett, 15 473 volt 2006 végén. Diners kártyával 3 652, JCB-vel pedig 9 855 üzletben lehet fizetni.
- A kereskedői elfogadó helyeken 33 766 elektronikus POS üzemel, gyakorlatilag minden művelet engedélykéréshez kötött, ami a kártyahasználat biztonságát emeli. A berendezések 33%-a alkalmas az EMV chip olvasására.

A bankkártyákkal lebonyolított forgalom

Elfogadói forgalom

- A hazai és külföldi kibocsátású kártyákkal 232 millió műveletet hajtottak végre az elmúlt év során hazánkban, 6 085 milliárd forint értékben. A tételszám 11%-kal, az érték 16%-kal emelkedett a megelőző évhez képest.
- Tovább csökkent a készpénzfelvételi műveletek aránya, százból 52 darab (55 volt a megelőző évben) ebből 48 ATM, 4 pedig POS művelet volt. A vásárlási műveletek tekintetében százból 45 darab a kereskedői pénztárakban felszerelt POS berendezéseken történt fizetés, 3 pedig ATM-nél mobil telefon feltöltés volt.

Kibocsátói forgalom

- A magyar kártyabirtokosok az elmúlt év során 230 millió alkalommal használták kártyáikat itthon és külföldön, 5 984 milliárd forint értékben. A tételszám 13%-kal, az érték 15%-kal emelkedett.

Nem banki kibocsátású kártyák

- Öt üzemanyag társaság bocsát ki saját hálózatban használható kártyát: Agip, Esso, Mol, Omy, Shell. A kártyák száma 12%-kal csökkent a megelőző évhez képest, 460 ezer volt 2006 végén. A velük lebonyolított forgalom Magyarországon 224 milliárd forintot, külföldön pedig 69 milliárd forintot tett ki az elmúlt év során.
- A külföldiek hazánkban 6 milliárd forint értékben vásároltak üzemanyagot benzinkártyákkal.

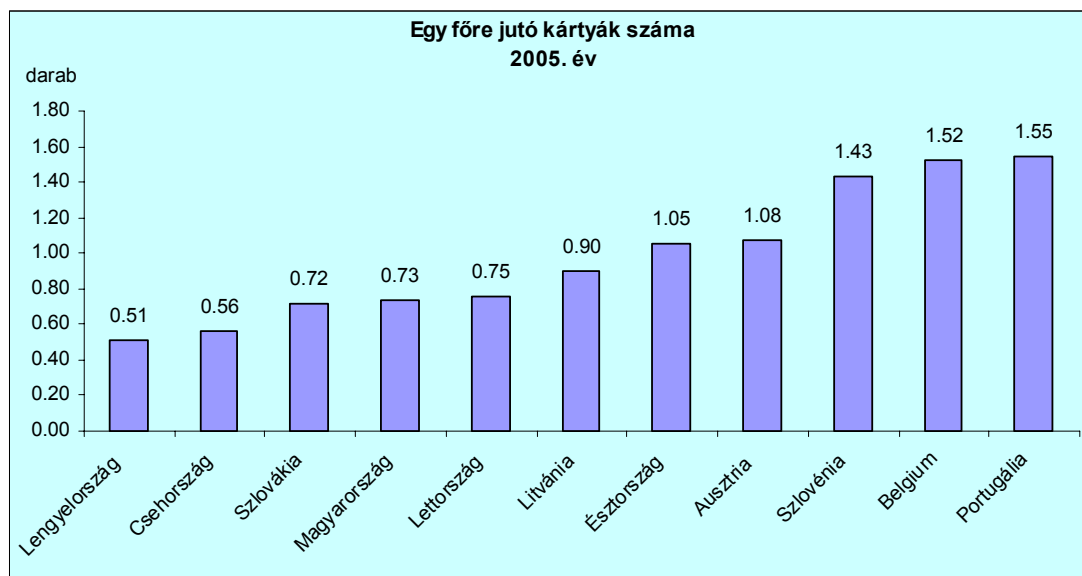
Nemzetközi áttekintés

Míg a nyugat európai országokban az 1960-as évekre tehető a bankkártya üzletág indulása, a kelet-európai országokban a nyolcvanas évek végén, kilencvenes évek elején bocsátották ki az első fizetési kártyákat.

A következő diagramok néhány, a népesség lélekszáma szempontjából hazánkhoz hasonló nyugat európai EU tagország (Ausztria, Belgium, Portugália), valamint a velünk egy időben csatlakozott kelet-közép európai országok néhány, kártyaüzletág szempontjából jellemző mutatóit tartalmazzák:

- az egy főre jutó bankkártyák számát,
- az egy millió főre jutó ATM¹ berendezések, vagyis a készpénzfelvételi lehetőségek számát, valamint
- az egy millió főre jutó kereskedői POS² berendezések, vagyis a fizetési lehetőségek számát.

A felhasznált adatok forrása az Európai Központi Bank által rendszeresen publikált Blue Book legutóbbi, 2005-ös adatokat tartalmazó kiadványa.

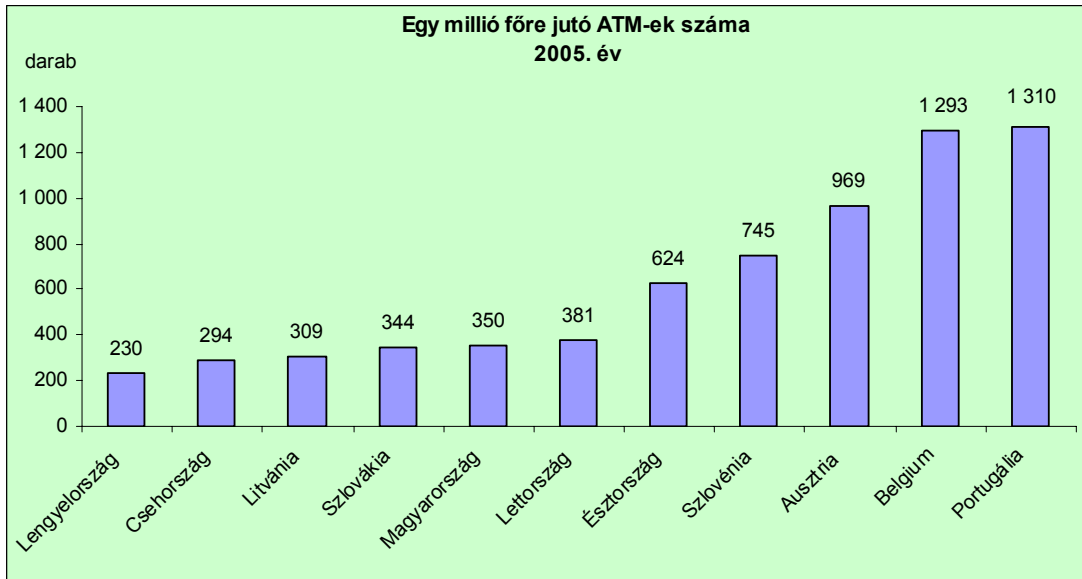

A közép-kelet európai országok közül mindössze Szlovéniában és Észtországban rendelkezik a lakosság egy része egynél több kártyával, megközelítve, illetve Szlovénia esetében meghaladva a nyugat-európai régióból kiemelt Ausztria átlagát.

¹ ATM (Automated Teller Machine): bankautomata, egy olyan berendezés, amely megfelelő bankkártyával rendelkező ügyfelek számára lehetővé teszi, hogy bankszámlájukról készpénzt vegyenek fel, oda készpénzt fizessenek be, arról átutalásokat indítsanak, illetve bankszámlájukra vonatkozó információhoz jussanak.

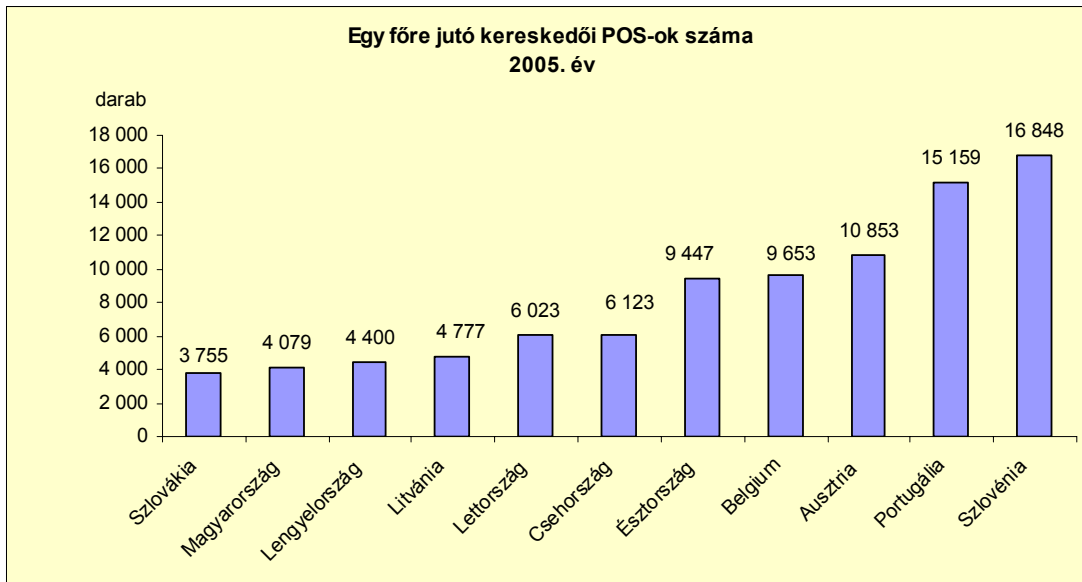
² POS (Point of Sale): azok a berendezések, amelyek lehetővé teszik a megfelelő bankkártyával történő fizetést (esetenként a készpénzfelvételt is) a kereskedői elfogadóhelyeken. A műveletekre vonatkozó információt vagy elektronikusan, vagy papír alapon gyűjtik; az előbbi elektronikus POS (EFTPOS), az utóbbi imprinter néven ismert.

A nyolc kelet-közép-európai ország között Magyarország az ötödik helyen áll, a hazai lakosság közel háromnegyede rendelkezik bankkártyával.

Az egy millió főre jutó ATM berendezések tekintetében a három nyugat-európai ország messze megelőzi a közép-kelet európaikat, mindössze Szlovénia és Észtország emelkedik ki a közel azonos szinten lévő mezőnyből. A sorrend gyakorlatilag nem változott az öt évvel ezelőtti állapothoz képest.

Hazánkban a fenti eredményt pozitív irányban némileg befolyásolja, hogy a bankfiókokban és postahivatalokban felszerelt POS terminálok, nyitvatartási időben, szintén biztosított az elektronikus azonosítással (PIN kód) történő bankkártyás készpénzfelvétel.

A bankkártyával történő fizetés lehetőségét biztosító POS berendezések tekintetében a vizsgált országok között az utolsó előtti helyen állunk, azonban az adatok értelmezésénél figyelembe kell venni, hogy hazánk esetében a bankfiókokban és postahivatalokban üzemelő, egyelőre még csak készpénz felvételére alkalmas

berendezések is ebben a kategóriában szerepelnek. A számok minden ország esetében magukban foglalják az imprinterek számát is.

I. A bankkártya üzletág általános elemzése

1. A bankkártyák jellemzői és számuk alakulása

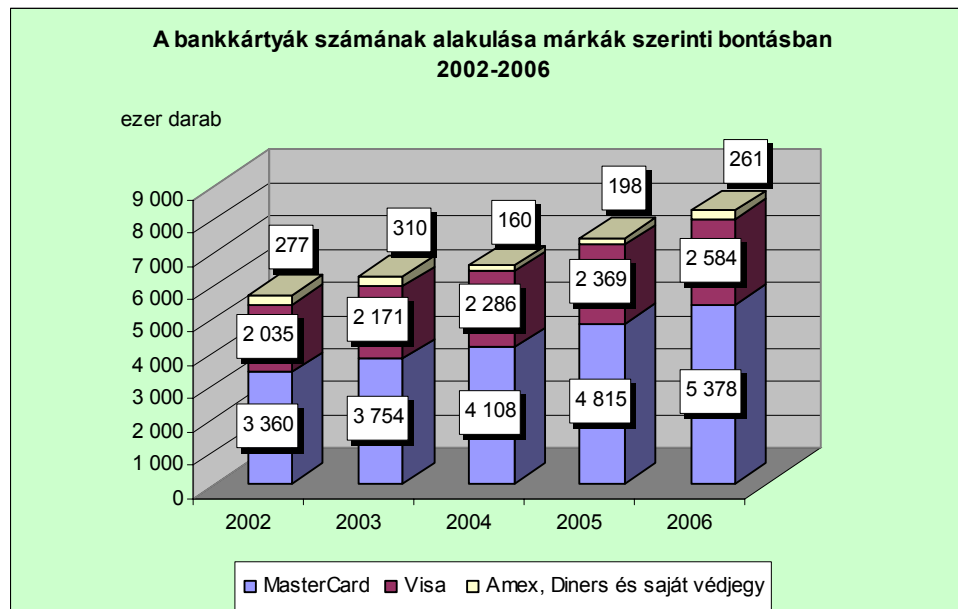
Hazánkban évről évre folyamatosan nő a fizetési kártyák száma, 2006 végén 25 bank (és a csatlakozó takarékszövetkezetek) valamint egy pénzügyi vállalkozás összesen 8,2 millió darab kártyát bocsátott ügyfelei rendelkezésére. Az elmúlt öt év adatait mutatja a következő táblázat:

év	2002	2003	2004	2005	2006
bankkártyák száma/ezer darab	5 672	6 235	6 554	7 382	8 223
növekedés üteme	12%	10%	4%	13%	11%
egy főre jutó kártyák száma	0.56	0.61	0.65	0.73	0.82

Táblázat 1: Kártyakibocsátás alakulása 2002-2006

A 2004. évi, profiltisztításnak tulajdonítható megtorpanás után a bankkártyák számának növekedési üteme folyamatosan meghaladja a tíz százalékot. Ezzel szemben a lakosság száma évről évre csökken, e két tendencia eredményeként az egy főre jutó kártyaszám öt év alatt közel a másfélszeresére (46%-kal) emelkedett.

A védjegyenkénti összetétel arányai továbbra sem változtak, a kölcsönös kártyaelfogadás a két nemzetközi kártyatársaság, a MasterCard és a Visa védjegyein alapul.

Bár részarányuk lassan csökken, továbbra is a debit³ (betéti) konstrukciók teszik ki a hazai kártyák túlnyomó többségét, 78% (6 447 ezer db), ez három százalékkal alacsonyabb, mint a megelőző év végén volt. Közel a felére, 195 ezer darabra csökkent a hitelszámlához kapcsolódó betéti kártyaként, azaz kamatmentes hitelperiódus nélkül működő termékek száma, arányuk mindössze 2%. Az összes kibocsátott kártyán belül a két termék aránya együtt 6%-kal kevesebb, mint a megelőző év végén volt, ami részben azzal magyarázható, hogy a korábbi kamatmentes periódus nélküli konstrukciók folyamatosan alakulnak át hitel termékekké, részben pedig azzal, hogy a bankok egyre nagyobb hangsúlyt helyeznek a credit kártya üzletágukra. Betéti kártya kibocsátásban 24 bank, hitelkerethez kapcsolódó betéti kártyában pedig hat bank érdekelt.

A megelőző évhez képest másfélszeresére nőtt a credit⁴ (hitel) kártyák száma (1 560 ezer darab), arányuk 19%. Tizenöt bank érdekelt ebben a konstrukcióban.

Mindössze egy százalék a charge⁵ (terhelési) termékek aránya (20 ezer); négy bank és egy pénzügyi vállalkozás ajánlja ügyfeleinek.

Ebben az évben jelent meg hazánkban a többfunkciós kártya, amely azt jelenti, hogy fizikailag egyetlen kártya működhet például debit (terhelési) és credit (hitel) kártyaként is. Ezek a termékek, egyelőre még nem elkülönítetten, a hitelkártyák között szerepelnek.

Bizonyos kártyatermékek kibocsátásába a bankok mellett bekapcsolódhatnak kereskedői (co-branded termékek) és non-profit szervezetek (affinity termékek). Ezeknek a konstrukcióknak az összes kártyán belüli aránya 13%, számuk mérsékelten (5%-kal) emelkedett az elmúlt évben, és meghaladja az egy millió darabot (1 560 ezer). Tizenkét bank érdekelt a co-branded és affinity kártyák kibocsátásában.

A megelőző évhez képest másfélszeresére nőtt az üzleti jellegű kiadások fedezésére használt business kártyák száma (429 ezer db), részarányuk azonban alig emelkedett, 5%. Viszonylag magas a kibocsátók száma, huszonegy bank és egy pénzügyi vállalkozás.

A hagyományos business konstrukciók lényege, hogy a munkáltató számlájához kötötteen bocsátja ki a bank a munkavállalók részére azokat a kártyákat, amelyeket a hivatalosan felmerülő költségek fedezésére használhat annak birtokosa. Emellett egyre inkább terjed az a gyakorlat, hogy a munkavállaló privát kártyaként, saját számlájához kötötteen igényli a bankkártyát, és hivatalosan felmerülő kiadásait utólag téríti meg számára a munkáltatója, a bankkártyás műveletekhez kapcsolódó

³ debit kártya = betéti kártya: bankszámlához kapcsolódó, készpénzfelvételre és vásárlásra (általában) egyaránt alkalmas fizetési kártya. A kártya birtokosa kizárólag számlaegyenlege erejéig vehet fel készpénzt, illetve költhet, és minden egyes művelet összegével automatikusan megterhelik bankszámláját.

⁴ credit kártya = hitel kártya: a kártyabirtokos és a bank közötti szerződésben előre meghatározott összegű hitelkerethez kapcsolódó kártya, amellyel az ügyfél kerete erejéig vehet fel készpénzt, illetve vásárolhat. Hónap végén, a kártya birtokosa dönti el, hogy a tranzakciókat tételesen tartalmazó bankrészletben meghatározott határidőig teljes egészében kifizeti tartozását vagy a szerződésében meghatározott mértékig. Amennyiben a kártyabirtokos határidőig a teljes tartozását visszafizeti, költségei kamatmentesek; amennyiben csak egy részét fizeti vissza, banktól függően vagy a teljes tartozás összegére, vagy csak a ki nem fizetett hányadra számítják fel a kamatot. Nem vonatkozik a kamatmentesség a készpénzfelvételi műveletekre, ezek ugyanis a tranzakció keltétől kamatoznak.

⁵ charge kártya - terhelési kártya: abban különbözik a hitel kártyától, hogy nem feltétlen állapítanak meg hitelkeretet (de elképzelt), és hó végén a teljes tartozását ki kell egyenlíteni a kártyabirtokosnak.

bizonylatok alapján. Ezek a kártyák a statisztikában lakossági kártyaként jelennek meg, a gyakorlatban azonban business kártyaként is működnek.

Több mint másfélszeresére (62%-kal) nőtt az internetes vásárlások biztonságát növelő, úgynevezett virtuális kártyák száma, 113 ezer volt a 2006-os év végén. Öt hazai bank ajánl ügyfelei számára olyan kártyát, vagy kártyaszámot, amely kizárólag internetes kereskedőknél használható áru és szolgáltatás ellenértéke a kifizetésére.

A nemzetközi kártyatársaságok ösztönzésére⁶, valamint a SEPA⁷ célkitűzésekhez igazodva a hazai hitelintézetek közül az elmúlt év végéig ketten indították el a biztonságosabb kártyahasználatot lehetővé tevő chip migrációt. 2006. végéig a kártyák 23%-át látták el EMV⁸ chippel.

2. Készpénzfelvételi lehetőségek és kereskedelmi elfogadó helyek

2.1. Készpénzfelvételi lehetőségek bankkártyákkal

A bankkártyákkal történő elektronikus készpénzfelvételt továbbra is részben az ATM-ek, részben a Magyar Posta és a bankkártya elfogadói üzletágban résztvevő bankok fiókjaiban felszerelt POS berendezések biztosítják.

A 3 810 darab ATM 27%-a Budapesten, további 23% a megyeszékhelyeken, a maradék pedig az ország más városaiban található. Az egy millió lakosra jutó berendezések száma 378 darab.

A berendezések mindegyike alkalmas készpénz felvételére, közülük 1 607 berendezésen lehetséges a bankszámlák közötti, egyelőre csak bankon belüli átutalás.

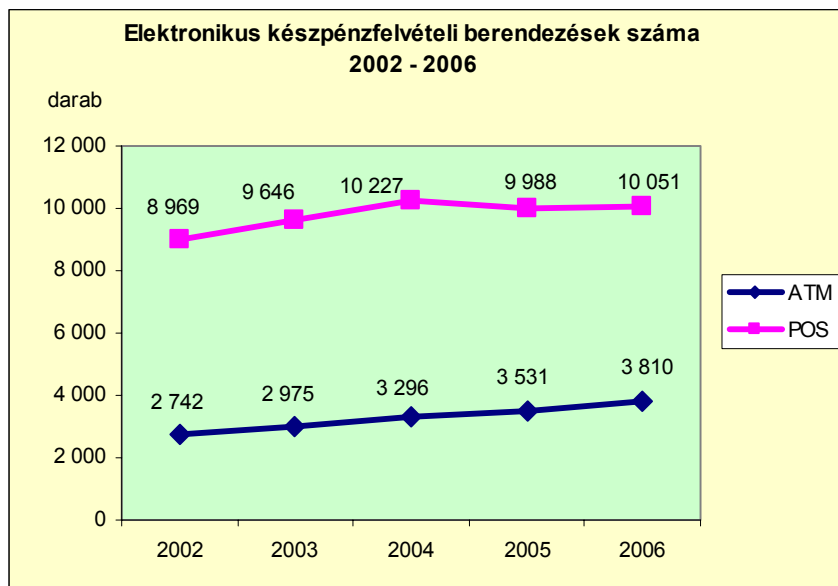
Figyelembe véve az ATM-ek földrajzi megoszlását, a postahivatalokban és a bankfiókokban felszerelt 10 051 POS berendezés szerepe azért is jelentős, mert azokon a helyeken is lehetővé teszi az elektronikus módon történő készpénzfelvételt, ahol gazdaságossági okok miatt nem indokolt ATM-et üzemeltetni.

A következő ábra az ATM-ek és készpénzfelvételi POS berendezések számának alakulását mutatja az elmúlt öt év távlatában:

⁶ A nemzetközi kártyatársaságok szabályai szerint a visszaélésekből eredő kárt Európán belüli tranzakciók esetén annak az országnak kell viselnie, amely nem látja el kártyáit chip-pel, illetve nem biztosítja ATM és POS berendezésein a chip olvasását; függetlenül attól, hogy a visszaélés körülményeit vizsgálva esetleg a másik fél a vétkes.

⁷ SEPA (Single Euro Payment Area): Egységes Euró Fizetési Övezet. A bankkártyák terén a célkitűzés az, hogy az ügyfelek a SEPA övezeten belül ugyanolyan könnyen és kényelmesen, ugyanolyan kondíciókkal és biztonsági feltételekkel tudják használni a kártyáikat fizetésre és készpénz felvételére, mint saját hazájukban. Ennek része a mágnescsíknál biztonságosabb chip technológiára történő áttérés 2010-ig; az Euró övezeten kívüli országoknak pedig a csatlakozásuk időpontjáig.

⁸ EMV = az elektronikus fizetési műveletekre vonatkozó, az EMVCo nemzetközi konzorcium által kialakított szabvány, amelynek részét képezi a chip kártyák interoperabilitását biztosító műszaki specifikáció is.

Az ATM-ek száma folyamatosan és egyenletesen nő. A készpénzfelvételi POS berendezéseknél tapasztalható 2005-ös évi, - fiókelújításokra és a kis forgalmú bankfióki POS-ok felszámolására visszavezethető - kis mértékű (2,5%-os) csökkenés után, újra tízezer fölé emelkedett az elektronikus készpénzfelvételi lehetőségek száma.

Az egy millió főre jutó készpénzfelvételi lehetőségek számát mutatja a következő táblázat, az elmúlt öt év távlatában:

	2002	2003	2004	2005	2006
egy millió főre jutó ATM-ek száma	269	293	326	350	378
egy millió főre jutó készpénzfelvételi POS-ok száma	881	951	1011	989	997

Táblázat 2: Egy millió főre jutó készpénzfelvételi lehetőségek alakulása 2002-2006

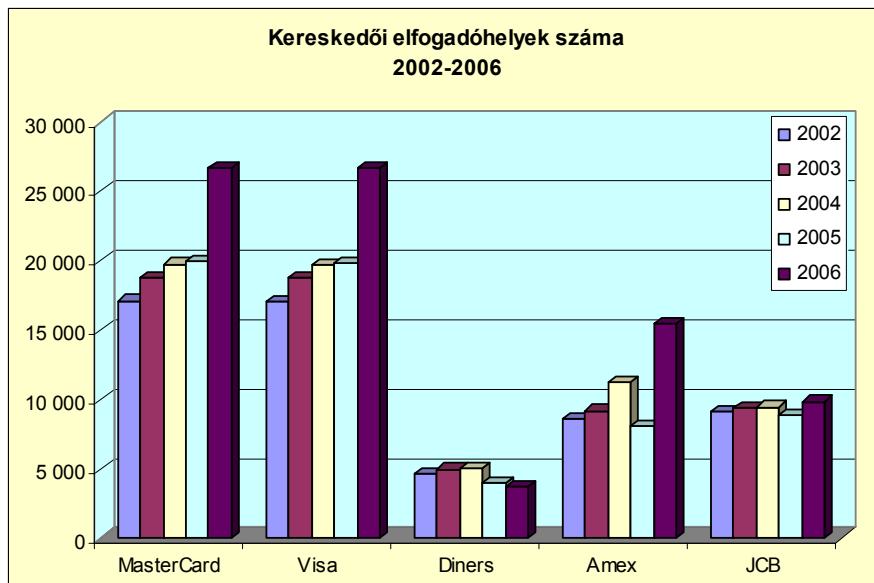
Míg az éjjel nappali készpénzfelvételt biztosító ATM berendezések száma a lakosság lélekszámához viszonyítva öt év alatt 40%-kal emelkedett, a banki és postahivatali nyitvatartási időre korlátozott lehetőségek száma 13%-kal nőtt.

Az 1. pontban említett chip migráció keretében az elmúlt év végén a bankfióki POS terminálok 2%-a volt alkalmas mind hardware, mind software oldalról a chip olvasására. Az ATM berendezések megfelelő átalakítása is elkezdődött, de az elmúlt év végén még nem volt EMV chip kártyával működő berendezés.

2.2. Fizetési lehetőségek bankkártyákkal

Hat hitelintézet köt szerződést hazai kereskedőkkel MasterCard és Visa kártyák elfogadására. Két bank szerződött JCB, egy Diners kártyák elfogadására. American Express kártyák elfogadására egy bank és egy pénzügyi vállalkozás köt szerződést.

A következő ábra azoknak a kereskedői egységeknek (üzleteknek) a számát mutatja az elmúlt öt év távlatában, ahol lehetséges a vásárlás vagy szolgáltatás ellenértékének kártyával történő rendezése:

A Visa és MasterCard kártyákat elfogadó üzletek száma jelentősen (34%-kal) növekedett az elmúlt év során, 26 712 üzletben vásárolhatunk a két nemzetközi kártyatársaság valamely védjegyével ellátott termékekkel. Az elfogadói üzletágban érdekelt hat bank közül mind a hagyományosan piacvezetők, mind az újonnan bekapcsolódó banki szereplők fokozott figyelmet fordítottak az elmúlt év során kereskedő szervezési tevékenységükre.

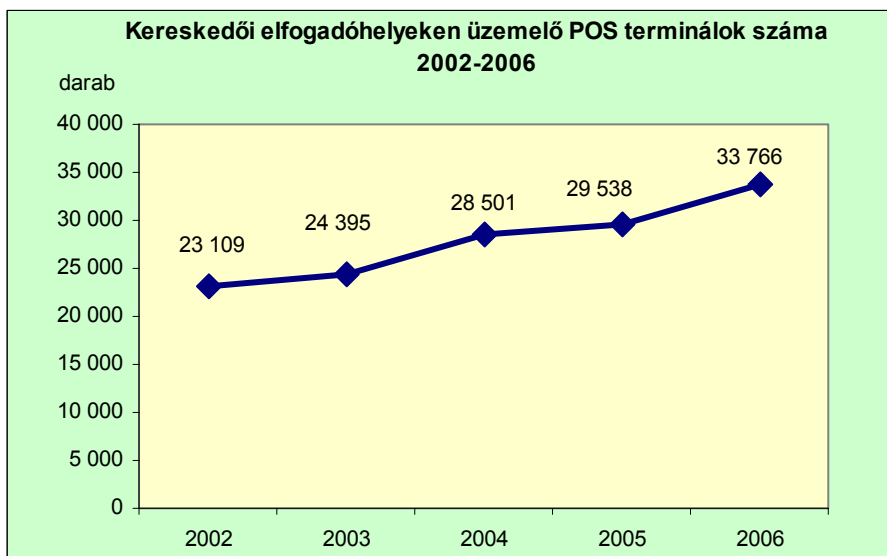
Az elfogadóbank váltásnak tulajdonítható átmeneti csökkenés után, a 2006-os évben közel a duplájára (91%-kal), 15 473 darabra nőtt azoknak az üzleteknek a száma, ahol American Express kártyával lehet fizetni. Diners kártyát 3 652, JCB-vel pedig 9 855 üzletben fogadnak el.

A fizikai elfogadóhelyek mellett három hitelintézet internetes kereskedők szervezésével is foglalkozik. Ezek száma Visa és MasterCard kártyák esetében 685, Amex kártyáknál 72, JCB kártyáknál pedig mindössze 40. A postai, telefoni megrendeléseket elfogadó kereskedők szervezésében szintén három bank érdekelt, Visa és MasterCard fizetések esetén 878, Amex kártyával 333, JCB-vel pedig 503 helyen lehet fizetni.

Az üzletek pénztáiraiban 33 766 POS berendezés üzemel (14%-kal több mint egy éve), mindegyik nulla floor limittel működik, vagyis a műveletek összeghatárra való tekintet nélkül engedélyhez kötöttek, amely nagymértékben növeli a kártyahasználat biztonságát. Technikai probléma esetére 1 091 imprintert (kézi lehúzó) is elhelyezésre került a POS-ok mellett (számuk évről évre folyamatosan csökken), ezek mindegyike nulla floor limittel működik.

A chip migráció keretében az elfogadóhelyek pénztáiraiban üzemelő POS berendezések 33%-án biztosították az elmúlt év végéig az EMV chip kártyák elfogadását.

Az elektronikus POS berendezések számának alakulása látható a következő diagramon, az elmúlt öt év távlatában:

Néhány kisebb üzletben, ahol viszonylag alacsony a bankkártyás fizetések száma, gazdaságossági okokból kizárólag imprinteren alapul a kártyaelfogadás, 929 ilyen berendezés üzemel a pénztárakban, ezeknek 3%-a működik nulla floor limittel.

Az egy millió főre jutó, kereskedői pénztárakban üzemelő, elektronikus POS berendezések számának növekedése látható az alábbi táblázatban, az elmúlt öt év viszonylatában:

	2002	2003	2004	2005	2006
egy millió főre jutó kereskedői POS-ok száma	2 271	2 405	2 817	2 925	3 351

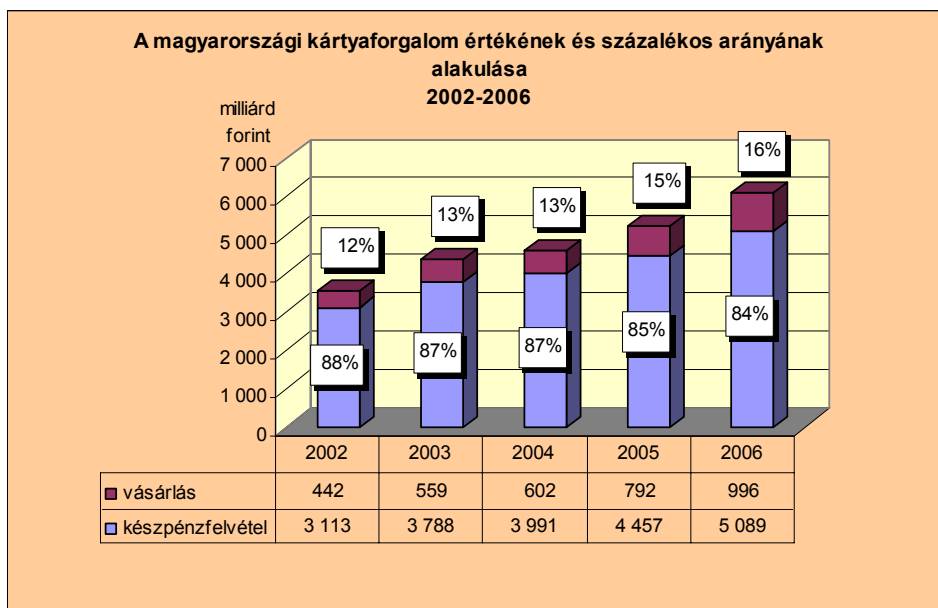
Táblázat 3: Egy millió főre jutó kereskedői POS-ok alakulása 2002-2006

3. A bankkártyákkal lebonyolított forgalom

3.1. A hazai bankkártya forgalom (elfogadói forgalom)

A hazai bankkártya forgalom az elfogadói üzletágban érdekelt magyar hitelintézetek és pénzügyi vállalkozások szerződött kereskedőinél lebonyolított vásárlások, valamint a hazai ATM és bankfióki, postai POS berendezéseken végrehajtott készpénzfelvételi műveletek összesítéséből adódik. A hazai és külföldi kibocsátású kártyákkal indított műveletek száma 232 millió, értéke 6 085 milliárd forint volt a 2006-os év során. A növekedés üteme a megelőző évhez képest darabszámot tekintve 11%, értékben 16%-volt.

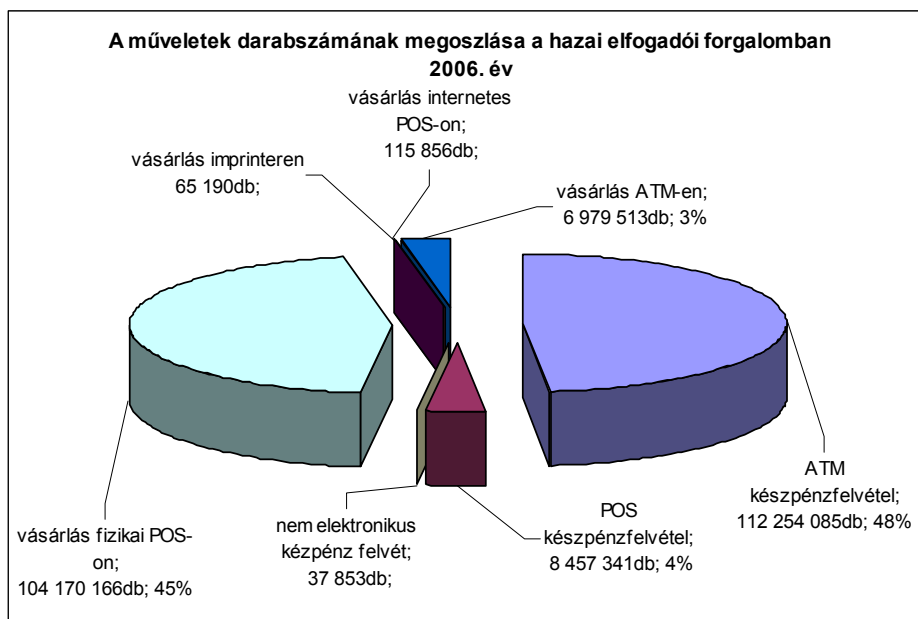
A magyarországi kártyaforgalom, ezen belül a készpénz felvételek és vásárlások értékének és százalékos arányának alakulását mutatja az elmúlt öt év távlatában az alábbi diagram:

A vásárlások teljes forgalmon belüli százalékos aránya, ha kis mértékben is, de évről évre emelkedik. Ennél jóval látványosabb a vásárlások értékének növekedése, tavaly 26%-kal nagyobb volt a vásárlások összértéke (996 milliárd forint), mint az azt megelőző évben.

A külföldiek magyarországi kártyahasználatához kapcsolódó, következő aránypárok azt mutatják, hogy ugyanazon elfogadói környezetben a külföldiek gyakrabban használják kártyáikat vásárlásra, mint a hazai kártyabirtokosok: míg a teljes hazai elfogadói forgalom (vásárlások és készpénzfelvételek) értékének mindössze 4%-a a külföldi kártyákkal lebonyolított forgalom, addig a vásárlási forgalom értékének 15%-a külföldi kibocsátású kártyával végzett fizetési művelet. Míg a hazai kártyákkal lebonyolított forgalom értékének 15%-a vásárlás, a külföldiek hazánkban lebonyolított forgalmának 52%-a áru és szolgáltatás ellenértékének a kifizetése volt.

A vásárlási és készpénzfelvételi forgalom darabszám szerinti megoszlását vizsgálva a fenténél jóval kedvezőbb képet mutat a vásárlások aránya. Az elmúlt év folyamán, hazai és külföldi kibocsátású kártyával lebonyolított 232 millió darab vásárlási és készpénzfelvételi művelet elfogadó berendezések szerinti megoszlását mutatja a következő diagram:

A készpénzfelvételi tranzakciók továbbra is többségben vannak ugyan, de arányuk fokozatosan csökken; míg 2005-ben százból 55 művelet volt készpénzfelvétel, az elmúlt évben már csak 52 darab (48 ATM és 4 POS tranzakció).

Ha a vizsgálatot leszűkítjük a külföldi kibocsátású kártyákkal lebonyolított műveletekre, ugyanezen elfogadói hálózatban, az arány százból 34 készpénzfelvétel (kettővel kevesebb, mint a megelőző évben) – a különbség szembetűnő, még akkor is, ha figyelembe vesszük az utazáshoz kapcsolódó, a mindennapoktól eltérő szükségleteket.

További javulást részben a kereskedői elfogadói hálózat 2006-ban már megindult szélesedése (lásd 2.2. pont Kereskedői elfogadóhelyek száma c. diagram), részben pedig a magyar kártyabirtokosok fizetési eszközbe vetett bizalmának a megerősítése, ebből következően a fizetési szokások változása eredményezhető.

A készpénzfelvételi forgalom túlnyomó része 3 810 ATM-en bonyolódott le, ennek töredéke volt csupán a 10 051 postai és bankfióki POS berendezésnél történt pénzfelvétel. Elenyésző a nem elektronikus készpénzfelvétel. Egy-egy ATM átlagos kihasználtsága 31 295 művelet/év (naponta átlag 87 tranzakció, 91 volt a megelőző évben); a POS berendezéseknél ugyanez 841 művelet/év (napi átlag 2 tranzakció, ugyanannyi, mint a megelőző évben).

A vásárlási műveletek túlnyomó része az üzletek pénztáraiban felszerelt 33 766 elektronikus POS berendezéseken keresztül lebonyolított fizetés volt (napi átlag 9 művelet/POS). Elmarad az egy százaléktól az internetes POS berendezéseken és az imprinteren lebonyolított fizetések részaránya. Az eddig növekvő tendenciával szemben, darabszámát tekintve közel fél millióval kevesebb, és a teljes hazai forgalmon belül is négyről 3%-ra csökkent az ATM-en keresztüli mobil telefon feltöltések aránya (száz ATM műveletből hat volt mobil telefon feltöltés).

3.2. A magyar kibocsátású kártyákkal lebonyolított hazai és külföldi forgalom (kibocsátói forgalom)

A magyar kártyabirtokosok az elmúlt év során 230 millió alkalommal használták kártyáikat itthon és külföldön, 5 984 milliárd forint értékben.

A következő táblázat a hazai bankok által kibocsátott kártyákkal belföldön és külföldön lebonyolított forgalom (mindig a megelőző évet alapul vevő) növekedését és a kártyahasználat gyakoriságának alakulását mutatja, az elmúlt öt távlatában:

év	2002	2003	2004	2005	2006
forgalom értéke/ milliárd forint	3 395	4 220	4 769	5 220	5 984
növekedés mértéke %-ban	25%	24%	13%	9%	15%
műveletek száma/ezer darab	141 998	163 571	182 214	202 951	230 139
növekedés mértéke %-ban	18%	15%	11%	11%	13%
kártyahasználat gyakorisága/hó	2.09	2.19	2.32	2.29	2.33

Táblázat 4: Hazai kibocsátású kártyák forgalma és a használat gyakorisága 2002 - 2006

Az adatok azt mutatják, hogy mind a műveletek számát, mind pedig az értékét tekintve, a korábbi, egyre lassuló növekedési ütem az elmúlt évben felgyorsult.

A kártyahasználat, és ezen belül is a készpénzkímélő kártyahasználat (5. számú táblázat) növekedését elősegítő okok között szerepelnek a kártyabirtokost védő fogyasztóvédelmi szabályok, amelyek a 2007-es évtől kezdődően tovább szigorodnak, lásd a pénzforgalmi szolgáltatásokról és az elektronikus fizetési eszközökről szóló 227/2006. számú kormányrendelet Európai Unió ajánlásokhoz igazodó fogyasztóvédelmi rendelkezéseit⁹.

A kártyahasználat biztonságát növelő banki fejlesztések, gyakorlatok (chip migráció, monitoring rendszerek folyamatos fejlesztése, a tranzakciókat követő biztonsági SMS küldések) szintén a fizetőeszközbe vetett bizalom növelését szolgálják. Mindezek azonban csak akkor érik el céljukat, ha pozitív hatásuk a kártyát használó ügyfelekben is tudatosul, ezért nagyon fontos a kártyabirtokosok megfelelő tájékoztatása, folyamatos oktatása.

Ha a fejlődést öt év távlatában vizsgáljuk (4. számú táblázat), megállapítható, hogy míg a kártyák száma közel a másfélszeresére (45%-kal) emelkedett, a velük lebonyolított műveletek értéke 76%-kal, száma 62%-kal nőtt. A kártyahasználat havi gyakorisága a 2005-ös évi átmeneti megtorpanás után, ha kis mértékben is, de ismét növekedésnek indult.

Amennyiben a teljes kibocsátói forgalomból csak a hazai kibocsátású kártyákkal belföldön lebonyolított műveleteket és ezen belül is csak a szó szoros értelmében vett készpénzkímélést, vagyis a vásárlások alakulását vizsgáljuk, a következő képet kapjuk:

⁹ A hivatkozott rendelet „Felelősségi és kárviselési szabályok” című, 18. §-a.

év	2002	2003	2004	2005	2006
vásárlások értéke/millió forint	316 388	428 192	539 439	658 281	853 413
növekedés mértéke	44%	35%	25%	22%	30%
műveletek száma/ezer darab	39 357	53 202	66 760	81 696	105 659
növekedés mértéke	44%	35%	26%	22%	30%
átlagos tranzakciós érték	8 039	8 048	8 080	8 058	8 077
növekedés mértéke	0%	0%	0%	0%	0%
fogyasztói árindex (éves átlag)	5.3%	4.7%	6.8%	3.6%	3.9%
kártyahasználat gyakorisága/hó	0.58	0.71	0.85	0.92	1.07

Táblázat 5: Hazai kártyák belföldi vásárlási forgalma és a használat gyakorisága 2002-2006

A vásárlások száma és értéke jóval nagyobb arányban nő, mint az üzletágra jellemző növekedési ütem (ez utóbbit a 4. számú táblázat mutatja), és szembetűnőbb a növekedés mértékének felgyorsulása is. Öt év távlatában a vásárlások értéke is és darabszáma is több mint két és félszeresére emelkedett.

A vásárlások gyakorisága öt év alatt megduplázódott, 2006-ban minden hazai kibocsátású bankkártyával havonta átlag egy alkalommal vásároltak valamelyik hazai üzletben.

Az átlagos tranzakciós érték az elmúlt öt évben közel azonos, változó mértékű fogyasztói árindex mellett. Ebből az következik, hogy a kisebb értékű vásárlások fedezése is egyre gyakrabban készpénzkímélő módon, kártyával történik.

II. A nem pénzügyi intézmények által kibocsátott kártyák

Üzemanyag kártyák

Hazánkban öt üzemanyag társaság (Agip, Esso, Mol, Omw, Shell) bocsát ki saját, hazai és nemzetközi hálózatban üzemanyag vásárlására, valamint a benzinkutak shopjaiban kapható egyéb áru ellenértékének a kifizetésére alkalmas kártyákat.

Az elmúlt hat év összesített adatait mutatja a következő táblázat:

év	hazai kibocsátású kártyák száma	hazai kibocsátású kártyákkal lebonyolított forgalom				külföldi kibocsátású kártyákkal lebonyolított forgalom	
		Magyarországon		külföldön		Magyarországon	
		műveletek száma	műveletek értéke Mio Ft	műveletek száma	műveletek értéke Mio Ft	műveletek száma	műveletek értéke Mio Ft
2001	393 450	10 634 853	135 313	637 000	11 000	192 000	2 000
2002	398 893	11 324 270	136 863	750 806	13 682	263 836	8 772
2003	415 925	11 216 265	137 860	748 014	16 403	182 787	2 329
2004	476 836	12 362 179	160 485	1 410 377	31 073	184 718	2 776
2005	520 619	12 531 547	189 669	1 972 030	47 877	306 138	6 264
2006	460 212	14 398 933	223 559	2 525 086	69 241	399 109	6 100

Táblázat 6: Üzemanyag kártya kibocsátás és forgalom adatai 2001-2006

A kibocsátott kártyák száma a megelőző év végéhez képest 12%-kal csökkent, amely egyetlen benzintársaságnál bekövetkezett kártyaszám csökkenésnek tulajdonítható. A kártyák túlnyomó többsége utólagos fizetésű, egy társaság bocsát ki előrefizetett termékeket privát ügyfelek számára, ezek aránya 14%.

A kártyahasználat gyakorisága utólagos fizetésű kártyák hazai használata esetén 3,04 művelet/hó; előrefizetett kártyáknál 0,04 művelet/hó. Külföldön a hazai kártyabirtokosok havonta átlag 0,53 alkalommal vásároltak üzemanyagot kártyáikkal.

A műveletek átlagos értéke utólagos fizetésű kártyák hazai használata esetén 15 548 forint, az előrefizetett konstrukciónál pedig 5 970 forint. Külföldön esetenként átlag 27 421 forintért tankoltak a hazai kártyabirtokosok.

A külföldi kártyákkal hazánkban lebonyolított üzemanyag vásárlások átlagos értéke 15 284 forint.

Bár a kártyák darabszáma csökkent, a velük lebonyolított hazai és külföldi forgalom értéke 23%-kal meghaladta a megelőző évit. A 16,9 millió üzemanyag vásárlás alkalmával 292,8 milliárd forintot költöttek az üzemanyag kártyával rendelkező autótulajdonosok az elmúlt év során, határon innen és túl.

Külföldiek hazánkban 399 ezer alkalommal tankoltak üzemanyag kártyáikkal (30%-kal haladja meg a megelőző évit), összesen 6 milliárd forint értékben, ez utóbbi közel azonos a 2005-es forgalommal.

Az öt üzemanyag társaság összesen 1 021 üzemanyagtöltő állomásánál lehet az általuk kibocsátott kártyákkal fizetni 1 409 elektronikus POS berendezésnél és 488 imprinternél.

Bankkártyák száma kártyafajtánkénti bontásban

2006. december 31.

		összesen	az összes kártyából							
			debit	hitelkerethez	credit	charge	kp felvét funkció	co- branded + affinity	virtuális	e-pénz funkció
				kapcsolt debit						
		darab	darab	darab	darab	darab	darab	darab	darab	
MasterCard	EC/MC Standard	1 136 423	838 054	71 805	226 564	0	1 041 648	189 598	94 135	0
	EC/MC Arany	58 381	33 111	57	25 156	57	54 296	7 416	4 085	0
	EC/MC Ezüst	34 231	30 538	604	3 029	60	34 231	3 496	0	0
	MasterCard Electronic	971 533	20 752	38 645	912 136	0	859 760	183 078	11 579	0
	Cirrus/Maestro	2 837 987	2 837 822	165	0	0	2 837 987	437 906	0	0
	Cirrus	93 042	9 258	83 784	0	0	93 042	83 784	0	0
	Maestro	246 445	246 445	0	0	0	245 598	11 124	0	0
MasterCard összesen		5 378 042	4 015 980	195 060	1 166 885	117	5 166 562	916 402	109 799	0
Visa	Classic	416 212	219 320	161	196 731	0	415 334	71 404	878	0
	Business	23 410	21 783	41	1 299	287	23 410	0	0	0
	Electron	2 106 972	2 088 802	52	18 118	0	2 103 041	20 451	2 149	0
	Gold	37 514	9 526	12	27 955	21	37 514	13 364	0	0
Visa összesen		2 584 108	2 339 431	266	244 103	308	2 579 299	105 219	3 027	0
Diners		2 444	0	0	0	2 444	2 444	739	0	0
Diners összesen		2 444	0	0	0	2 444	2 444	739	0	0
AMEX		166 167	0	0	149 020	17 147	166 167	0	0	0
AMEX összesen		166 167	0	0	149 020	17 147	166 167	0	0	0
saját védjegy	ATM kártya	4 190	4 190	0	0	0	4 190	0	0	0
	Kp.felvételi+vásárlási kártya	70 249	70 249	0	0	0	70 249	0	0	0
	Vásárlási kártya	17 395	17 395	0	0	0	0	12 850	0	0
saját védjegy összesen		91 834	91 834	0	0	0	74 439	12 850	0	0
Összesen		8 222 595	6 447 245	195 326	1 560 008	20 016	7 988 911	1 035 210	112 826	0

Business/Corporate bankkártyák száma kártyafajtánkénti bontásban

2006. december 31.

		összesen	az összes kártyából							
			debit	hitelkerethez kapcsolt debit	credit	charge	kp felvét funkció	co- branded + affinity	virtuális	e-pénz funkció
			darab	darab	darab	darab	darab	darab	darab	darab
MasterCard	EC/MC Standard	142 395	135 224	2 174	4 997	0	142 395	1 969	0	0
	EC/MC Arany	5 019	4 962	0	0	57	3 979	0	1 040	0
	EC/MC Ezüst	32 244	28 575	580	3 029	60	32 244	3 496	0	0
	MasterCard Electronic	291	291	0	0	0	291	0	0	0
	Cirrus/Maestro	84 165	84 165	0	0	0	84 165	791	0	0
	Maestro	33 253	33 253	0	0	0	32 406	0	0	0
MasterCard összesen		297 367	286 470	2 754	8 026	117	295 480	6 256	1 040	0
Visa	Classic	2 389	2 389	0	0	0	2 389	0	0	0
	Business	23 410	21 783	41	1 299	287	23 410	0	0	0
	Electron	34 660	34 660	0	0	0	34 457	0	203	0
	Gold	3 525	3 504	0	0	21	3 525	0	0	0
Visa összesen		63 984	62 336	41	1 299	308	63 781	0	203	0
Diners		74	0	0	0	74	74	0	0	0
Diners összesen		74	0	0	0	74	74	0	0	0
AMEX		16 135	0	0	0	16 135	16 135	0	0	0
AMEX összesen		16 135	0	0	0	16 135	16 135	0	0	0
saját védjegy	ATM kártya	1 494	1 494	0	0	0	1 494	0	0	0
	Kp.felvételi+vásárlási kártya	49 857	49 857	0	0	0	49 857	0	0	0
saját védjegy összesen		51 351	51 351	0	0	0	51 351	0	0	0
Összesen		428 911	400 157	2 795	9 325	16 634	426 821	6 256	1 243	0

Lakossági bankkártyák száma kártyafajtánkénti bontásban

2006. december 31.

		összesen	az összes kártyából							
				hitelkerethez kapcsolt debit	credit	charge	kp felvét funkció	co- branded + affinity	virtuális	e-péNZ funkció
			darab	darab	darab	darab	darab	darab	darab	darab
MasterCard	EC/MC Standard	994 028	702 830	69 631	221 567	0	899 253	187 629	94 135	0
	EC/MC Arany	53 362	28 149	57	25 156	0	50 317	7 416	3 045	0
	EC/MC Ezüst	1 987	1 963	24	0	0	1 987	0	0	0
	MasterCard Electronic	971 242	20 461	38 645	912 136	0	859 469	183 078	11 579	0
	Cirrus/Maestro	2 753 822	2 753 657	165	0	0	2 753 822	437 115	0	0
	Cirrus	93 042	9 258	83 784	0	0	93 042	83 784	0	0
	Maestro	213 192	213 192	0	0	0	213 192	11 124	0	0
MasterCard összesen		5 080 675	3 729 510	192 306	1 158 859	0	4 871 082	910 146	108 759	0
Visa	Classic	413 823	216 931	161	196 731	0	412 945	71 404	878	0
	Electron	2 072 312	2 054 142	52	18 118	0	2 068 584	20 451	1 946	0
	Gold	33 989	6 022	12	27 955	0	33 989	13 364	0	0
Visa összesen		2 520 124	2 277 095	225	242 804	0	2 515 518	105 219	2 824	0
Diners		2 370	0	0	0	2 370	2 370	739	0	0
Diners összesen		2 370	0	0	0	2 370	2 370	739	0	0
AMEX		150 032	0	0	149 020	1 012	150 032	0	0	0
AMEX összesen		150 032	0	0	149 020	1 012	150 032	0	0	0
saját védjegy	ATM kártya	2 696	2 696	0	0	0	2 696	0	0	0
	Kp.felvételi+vásárlási kártya	20 392	20 392	0	0	0	20 392	0	0	0
	Vásárlási kártya	17 395	17 395	0	0	0	0	12 850	0	0
saját védjegy összesen		40 483	40 483	0	0	0	23 088	12 850	0	0
Összesen		7 793 684	6 047 088	192 531	1 550 683	3 382	7 562 090	1 028 954	111 583	0

ATM-ek és kártyát elfogadó bankfiókok területi megoszlása Magyarországon

2006. december 31.

	Megye		Ebből megyeszékhely	
	ATM-ek száma	Bankfiókok száma	ATM-ek száma	Bankfiókok száma
Budapest	1 014	354	0	0
Baranya megye, Pécs	161	101	77	27
Bács-Kiskun megye, Kecskemét	180	153	58	31
Békés megye, Békéscsaba	121	74	33	18
BAZ megye, Miskolc	186	131	72	31
Csongrád megye, Szeged	135	87	63	29
Fejér megye, Székesfehérvár	131	96	55	21
Győr-Moson-Sopron megye, Győr	196	172	71	42
Hajdú-Bihar megye, Debrecen	171	106	90	31
Heves megye, Eger	110	85	34	15
Jász-Nagykun-Szolnok megye, Szolnok	123	97	39	15
Komárom megye, Tatabánya	110	97	31	14
Nógrád megye, Salgótarján	59	45	26	11
Pest megye (Budapest nélkül)	389	208	0	0
Somogy megye, Kaposvár	139	104	39	20
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, Nyíregyháza	125	92	53	22
Tolna megye, Szekszárd	89	77	21	10
Vas megye, Szombathely	111	59	48	18
Veszprém megye, Veszprém	136	104	40	19
Zala megye, Zalaegerszeg	124	62	38	15
Összesen	3 810	2 304	888	389
Készpénz felvételére alkalmas ATM-ek száma	3 810			
Pénzátutalásra alkalmas ATM-ek száma	1 607			

Kereskedői elfogadóhelyek és kártyafajtánkénti megoszlásuk

2006. december 31.

	Fizikai elfogadóhelyek száma	"Card not present" elfogadóhelyek száma	
		Telefon / postai elfogadás MO/TO	Internetes elfogadás
Nemzetközi logós kártyákat elfogadó helyek			
Visa	26 712	878	685
MasterCard	26 712	878	685
Diners	3 652	0	0
AMEX	15 473	333	72
JCB	9 855	503	40
Saját logós kártyákat elfogadó helyek			
Aura	2 545	0	0
Bankpont	14 721	358	440
Takarékkártya	14 721	358	440
Budapest Bank kártya	317	4	0

Készpénzfelvételi és kereskedői elfogadóhelyeken üzemelő berendezések**2006. december 31.**

Készpénzfelvételi POS berendezések száma	Kereskedői elfogadóhelyeken üzemelő POS berendezések száma		Kereskedői elfogadóhelyeken üzemelő imprinterok száma			
			Kizárólag imprinteren alapuló elfogadás		Back-up megoldásként POS mellett	
	"0" floor limittel működő berendezések	"0<" floor limittel működő berendezések	"0" floor limittel működő berendezések	"0<" floor limittel működő berendezések	"0" floor limittel működő berendezések	"0<" floor limittel működő berendezések
10 051	33 766	0	25	904	1 091	0

Magyarországi kártyaforgalom kártyafajtánkénti bontásban

2006. év

	Késpénzfelvétel		Kereskedői forgalom		Összesen	
	Műveletek száma darab	Műveletek értéke Millió forint	Műveletek száma darab	Műveletek értéke Millió forint	Műveletek száma darab	Műveletek értéke Millió forint
Hazai kibocsátású kártyákkal lebonyolított forgalom						
MasterCard	73 726 890	3 201 286	64 615 403	521 072	138 342 293	3 722 358
Visa	43 188 930	1 522 431	39 031 099	311 950	82 220 029	1 834 381
Diners	5 759	536	8 082	221	13 841	757
AMEX	740 974	16 858	1 768 332	21 048	2 509 306	37 906
sajátlogós	1 171 628	235 796	235 854	4 122	1 407 482	239 918
Összesen	118 834 181	4 976 907	105 658 770	858 413	224 492 951	5 835 320
Külföldi kibocsátású kártyákkal lebonyolított forgalom						
MasterCard	1 749 614	80 517	2 036 317	45 121	3 785 931	125 638
Visa	1 019 417	46 619	2 807 284	65 566	3 826 701	112 185
Diners	1 212	51	25 670	1 316	26 882	1 367
AMEX	26 029	1 193	644 139	29 127	670 168	30 320
JCB	0	0	4 304	150	4 304	150
Összesen	2 796 272	128 380	5 517 714	141 280	8 313 986	269 660
Magyarországi kártyaforgalom összesen	121 630 453	5 105 287	111 176 484	999 693	232 806 937	6 104 980

Magyarországi kártyaforgalom ATM, POS és nem elektronikus műveletek bontásban

2006. év

	Kézpénzfelvételi forgalom megoszlása						Kézpénzfelvétel összesen	
	ATM berendezésen		POS berendezésen		Nem elektronikus felvétel			
	darab	Millió Ft	darab	Millió Ft	darab	Millió Ft	darab	Millió Ft
hazai kibocsátású kártyával Magyarországon	109 494 496	3 569 247	8 420 712	1 389 282	37 799	1 788	117 953 007	4 960 317
külföldi kibocsátású kártyával Magyarországon	2 759 589	125 144	36 629	3 231	54	5	2 796 272	128 380
Összesen	112 254 085	3 694 391	8 457 341	1 392 513	37 853	1 793	120 749 279	5 088 697

	Vásárlási forgalom megoszlása								Vásárlás összesen		Elfogadói forgalom összesen	
	Fizikai POS berendezésen		Internetes POS berendezésen		imprinteren		ATM berendezésen					
	darab	Millió Ft	darab	Millió Ft	darab	Millió Ft	darab	Millió Ft	darab	Millió Ft	darab	Millió Ft
hazai kibocsátású kártyával Magyarországon	98 781 491	825 457	58 763	1 409	28 028	909	6 944 729	27 106	105 813 011	854 881	223 766 018	5 815 198
külföldi kibocsátású kártyával Magyarországon	5 388 675	137 903	57 093	2 049	37 162	1 103	34 784	225	5 517 714	141 280	8 313 986	269 660
Összesen	104 170 166	963 360	115 856	3 458	65 190	2 012	6 979 513	27 331	111 330 725	996 161	232 080 004	6 084 858

Magyar kibocsátású kártyákkal külföldön lebonyolított forgalom

2006. év

	Készpénzfelvétel		Kereskedői forgalom		Összesen	
	Műveletek száma darab	Műveletek értéke Millió forint	Műveletek száma darab	Műveletek értéke Millió forint	Műveletek száma darab	Műveletek értéke Millió forint
MasterCard	576 692	24 741	2 421 458	53 625	2 998 150	78 366
Visa	489 249	20 128	2 012 829	43 573	2 502 078	63 701
Diners	364	23	5 814	261	6 178	284
AMEX	5 191	245	134 720	6 040	139 911	6 285
Összesen	1 071 496	45 137	4 574 821	103 499	5 646 317	148 636

Bankkártya kibocsátás és forgalom adatai credit, debit és charge kártya bontásban

2006. év

		Kibocsátott kártyák száma	Készpénzfelvétel		Kereskedői forgalom		Összesen	
			Műveletek száma darab	Műveletek értéke Millió forint	Műveletek száma darab	Műveletek értéke Millió forint	Műveletek száma darab	Műveletek értéke Millió forint
MasterCard	credit	1 166 885	2 131 863	46 297	9 000 715	83 220	11 132 578	129 517
	debit	4 211 040	72 171 622	3 179 725	58 032 585	491 374	130 204 207	3 671 099
	charge	117	97	5	3 561	103	3 658	108
Visa	credit	244 103	774 656	19 345	4 570 552	50 505	5 345 208	69 850
	debit	2 339 697	42 900 915	1 522 846	36 460 889	304 618	79 361 804	1 827 464
	charge	308	2 608	368	12 487	400	15 095	768
Diners	charge	2 444	6 123	559	13 896	482	20 019	1 041
AMEX	credit	149 020	730 912	15 982	1 569 057	13 170	2 299 969	29 152
	charge	17 147	15 253	1 121	333 995	13 918	349 248	15 039
sajátlogós	debit	91 834	1 171 628	235 796	235 854	4 122	1 407 482	239 918
Összesen	credit	1 560 008	3 637 431	81 624	15 140 324	146 895	18 777 755	228 519
	debit	6 642 571	116 244 165	4 938 367	94 729 328	800 114	210 973 493	5 738 481
	charge	20 016	24 081	2 053	363 939	14 903	388 020	16 956